

HET OUD KASTEEL TE PETEGEM

De opgravingen die we tijdens de maanden juli en augustus 1979 uitvoerden, hadden tot doel het beeld te vervolledigen van het *Oud Kasteel*, een site dat in zich de evolutie bergt van een Karolingische villa naar een XIIIde-eeuwse burcht. De nederzetting omvatte vóór de oprichting van het XIIIde-eeuwse kasteel twee zones: een woongedeelte en een sector waar zich een begraafplaats met kerk bevond. Deze zonering gaat tot de Karolingische tijd terug en wordt — de opgravingscampagne 1979 bracht de bevestiging — door een achtvormige gracht als 't ware afgeleid. Uit de doorsneden die we dit jaar maakten bleek o.a. dat, waar de gracht de beide arealen van elkaar scheidt, zij ongeveer 8,80 m breed en 2,70 m diep t.o.v. het oorspronkelijk maaiveld uitgestoken was. De vulling bestond hoofdzakelijk uit afbraak; op de bodem bevond zich een weinig slibmateriaal.

Tijdens de Karolingische periode was de woonzone met enkele houten gebouwen bezet. De kuil van een *Grubenhäus* tekende zich hierbij duidelijk af. Latere verstoringen verhinderden echter andere grondplannen volledig te herstellen. De sleuf die we nog doorheen het centrale gedeelte van het *Grubenhäus* trokken, leverde interessant ceramisch materiaal op. Sporen van een haard vonden we niet. Na de houtbouwfase volgt de oprichting van een residentieel complex nl. een *aula* waartegen een *camera* en een bijgebouw aanleunden. Op grond van o.a. typologische argumenten dient de residentie vóór de XIde eeuw gedateerd. We vulden het grondplan van de aanbouw tegen de *camera* aan. Er lag een mortelvloer in die goed bewaard bleef. Waar de vloer vrij sterk afhelde, werd ter versteviging een rij planken in de mortel verwerkt.

Ook de zone met de begraafplaats onderzochten we verder. Behalve graven legden we er een eenbeukig kerkje (fig. 49) en een *Grubenhäus* (fig. 50) vrij. De bijzettingen waren west-oost gericht. Buiten eenvoudige graven kwamen er opnieuw kuilen van het antropomorfe tupe voor. Bijgaven vonden we niet. Wat het kerkje (fig. 49) betreft, was de plattegrond door uitbraak voor een belangrijk gedeelte verstoord. De funderingsmuren - 1,20 - 1,35 m breed, 0,12 - 0,65 m hoog en bewaard over een lengte van 8,25 m — bestaan uit met mortel gebonden Doornikse kalkstenen. Het bedehuis is oostelijk georiënteerd en tweedelig aangelegd met enkelvoudige beuk en vlak afgesloten koor. In het koor bevond zich nog het fundament van een ovale (max. diam. 0,85 m) altaarzuil. Waar het kerkje gebouwd werd, hadden reeds bijzettingen plaatsgevonden: de funderingen oversnijden immers enkele graven. In het gebouw zelf — voor zover het opgegraven werd — troffen we geen grafkuilen aan. Naar we mogen aannemen gaat het hier om de Sint-Martinuskerk waarvan een tekst van 1145 vermeldt dat ze gelegen was „in castello quod vocatur penteghium”.

In de sector van de begraafplaats onderzochten we tevens een *Grubenhäus* (fig. 50). Het doorsneed de zuidoosthoek van het verbrande gebouw (fig. 50, A)

Fig. 49. Zicht vanuit het noordoosten op de grondvesten van de kerk.

dat we in 1978 opgroeven. Twee bouwfasen zijn erin te onderscheiden: telkens betreft het een kuil waarbij onderaan langs de kanten een standgreppel gestoken is voor de oprichting van een wandstructuur. Van de oudste constructie tekende zich slechts de noordelijke (fig. 50, 1) en een gedeelte van de westelijke greppel duidelijk af. In de hoek bevond zich een paalgat. De rest is grotendeels verstoord door de aanleg van de XIIIde-eeuwse burcht. In een volgende fase werd het *Grubenhhaus* vergroot: men verruimde de kuil en groef nieuwe standgreppels (fig. 50, 2). Het gebouw meet nu ca. 5,24 bij 4 m en is ongeveer 0,70-0,75 m diep uitgegraven. Langs de smalzijden waren 3 palen (fig. 50, 3) ingeheid. Ook binnen het gebouw kwamen enkele paalgaten en kuilen (fig. 50, 4) voor. Op het vloerniveau lag een sterk humeuze, zwartgrijze, hard aangelopen laag (fig. 50, B) die door een accumulatie van organisch materiaal tot stand kwam. Na de opgave van het *Grubenhhaus* werd de kuil met zand, steenfragmenten, huttenleem en houtskoolbrokken (fig. 50, C) toegeworpen. Zandige lagen (fig. 50, D) die men ook over het terrein errond aanstortte, kwamen deze vulling afdekken. Het geheel wordt dan doorsneden door de XIIIde-eeuwse weermuur (fig. 50, E) waarvan o.a. de funderingen van een spaarboog (fig. 50, 5) en van een boogkolom (fig. 50, 6) bewaard bleven.

Fig. 50. Plan en doorsnede van het *Grubenhaus*, verstoord door de funderingen van de XIIIde-eeuwse weermuur.

Tenslotte vervulde we ook het grondplan van de XIIIde-eeuwse burcht. We groeven de noordwestelijke hoektoren op alsmede enkele gebouwen die tegen de westelijke en oostelijk weermuur steunden. De toegangspartij kon wegens haar ongunstige ligging echter niet onderzocht worden.

D. CALLEBAUT